

КРИТЕРІЙ, ПОКАЗНИКИ ТА СТАН СФОРМОВАНОСТІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ-ЕКОНОМІСТІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ

Розглянуто поняття “компоненти”, “критерій”, “показники”; визначено критерій, показники та стан сформованості готовності майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації.

Ключові слова: компоненти, критерій, показники.

Проблема підготовки студентів економічного університету до прояву професійної готовності набуває особливого значення в період кардинального перегляду структури і функцій вищої економічної освіти. Освітня система як частина нормативно-соціального змінного середовища життєдіяльності людини вступає в процес самоорганізації, тобто, на думку Р. Абдєєва, створює замкнуті контури саморегуляції для забезпечення стійкості, цілісності та саморозвитку майбутнього фахівця [1]. На сьогодні вища освіта все більше актуалізує проблематику готовності до професійної самореалізації педагогів і студентів у цілісному педагогічному процесі.

Важливість дослідження проблеми особистісної та професійної готовності випускника економічного університету до особистісно важливої та професійно необхідної дії визначається критеріями, показниками та станом сформованості готовності майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації.

Визначення стану сформованості готовності майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації передбачало необхідність розробки критеріїв і показників цієї інтегральної характеристики.

Процес пошуку та перевірки на практиці системи критеріїв і показників професійної підготовки передбачає здійснення аналізу наявних підходів до розуміння їх сутності. Вивчення проблеми критеріїв у педагогічних дослідженнях показало наявність декількох основних підходів до їх розуміння.

У педагогічній і психологічній довідковій літературі термін “критерій” (від грец. *kriterion* – засіб судження) визначається як: мірило для визначення, оцінка предмета, явища; ознака, взята за основу класифікації [7]; підстава для оцінювання, визначення або класифікації чогось; мірило, мірка [6]; стандарт, виходячи з якого можуть прийматися рішення, робитись оцінки або класифікація; рівень досягнень, який визначається метою, за ступенем наближення до якої оцінюється прогрес [3].

Термін “показник”, за “Новим тлумачним словником української мови”, визначається як: свідчення, доказ, ознака чого-небудь; наочні дані про результати якоїсь роботи, якогось процесу; дані про досягнення чого-небудь [6].

Визначення критеріїв, показників і стану сформованості готовності майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації є досить актуальним у підготовці майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації. П. Городов, розглядаючи проблему оптимізації навчання у

Список використаної літератури

1. Исаев И.Ф. Профессионально-педагогическая культура преподавателя высшей школы: Воспитательный аспект / И.Ф. Исаев. – М. : Академия, 2004. – 208 с.
2. Зимняя И.А. Психология обучения неродному языку / И.А. Зимняя. – М. : Рус. язык, 1989. – 221 с.
3. Комков И.М. Методика преподавания иностранных языков / И.М. Комков. – Минск : Выш. школа, 1979. – 352 с.
4. Лозова В.І. Формування педагогічної компетентності викладачів вищих навчальних закладів / В.І. Лозова // Педагогічна підготовка викладачів вищих навчальних закладів : матеріали міжвуз. наук.-практ. конф. – 2002. – 167 с.
5. Маслыко Е.А. Настольная книга преподавателя иностранного языка : справочное пособие / Е.А. Маслыко, А.Ф. Будько, С.И. Петрова. – Минск : Высшая школа, 2001. – 552 с.
6. Маркова А.К. Психология профессионализма / А.К. Маркова. – М. : Знание, 1996. – 308 с.
7. Медведева О.И. Творчество учителя на уроке английского языка: Книга для учителя. Из опыта работы / О.И. Медведева. – М., 1992. – 430 с.
8. Овчарук О.В. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: Світовий досвід та українські перспективи. Бібліотека з освітньої політики / О.В. Овчарук. – К. : К.І.С., 2004. – 112 с.
9. Слостенин В.А. Педагогика: инновационная деятельность / В.А. Слостенин, Л.С. Подымова. – М. : Магистр, 1997. – 224 с.
10. Фридман Л.М. Психологическая наука – учителю / Л.М. Фридман, К.Н. Волков. – М. : Просвещение, 1985. – 224 с.

Сергеева И.И. Психолого-педагогические особенности профессиональной компетентности учителя иностранного языка

В статье рассматривается суть понятия “профессиональная компетентность”, проанализированы и обобщены существующие классификации профессиональных компетентностей учителя иностранного языка.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, профессионально важные качества учителя иностранного языка.

Sergeyeva I. Psychological and pedagogical features of professional competence of foreign language teachers

The article discusses the essence of the concept of “professional competences”, analyzes and generalizes some current classifications of a foreign language teacher’s professional competences.

Key words: professional competences, professionally important qualities of a foreign language teacher.

Крім того, виділяють професійно-педагогічні якості особистості вчителя.

Так, А. Маркова до професійних якостей відносить: педагогічну ерудицію, педагогічне цілепокладання, педагогічне мислення, яке включає практичне і діагностичне мислення, педагогічну імпровізацію, педагогічну спостережливість, педагогічний оптимізм, педагогічну спритність, педагогічне передбачення [6, с. 58].

Згідно з українською цільовою комплексною програмою “Вчитель” методичний компонент кваліфікаційної характеристики сучасного вчителя іноземної мови включає такі вимоги до його теоретичного та практичного рівня.

Теоретичний рівень. Учитель іноземної мови повинен знати та розуміти основні етапи розвитку методики викладання іноземних мов та основи теорії формування комунікативної компетенції учнів:

- мовленнєвої;
- мовної (лінгвістичної);
- соціокультурної;
- соціолінгвістичної;
- навчальної;
- стратегічної;
- дискурсивної.

Практичний рівень. Учитель іноземної мови повинен уміти реалізувати такі функції:

- комунікативно-навчальну;
- виховну;
- розвивальну;
- освітню.

Учитель має бути також здатним здійснювати такі функції:

- гностичну;
- конструктивно-планувальну;
- організаторську (в органічному зв'язку із гностичною та конструктивно-планувальною функціями).

Зрозуміло, що для успішного виконання вищезазначених функцій треба не тільки володіти курсом методики навчання іноземних мов, а й стежити за змінами, які відбуваються в національній системі освіти, за конкретними завданнями, які постають перед сучасною школою.

Висновки. Таким чином, перелічені компоненти і види компетенцій інтегруються в одне найбільш синтезоване утворення – педагогічну компетенцію, що є інтеграційною властивістю особистості фахівця, виявляється в соціолінгвістичній, дидактичній, комунікативній, ціннісній орієнтації вчителя, його здатності до рефлексії у професійно-педагогічній діяльності. Із цих позицій педагогічну компетенцію слід розглядати як загальний критерій педагогічної компетентності вчителя іноземної мови.

До подальших напрямів дослідження слід віднести узагальнення підходів до визначення професійної компетентності вчителя іноземної мови та вдосконалення існуючих класифікацій.

Загальнолюдські цінності – це світоглядні ідеали, моральні норми, які відображають духовний досвід усього людства. Вони становлять основу моральності особистості, являють собою єдність національних і загальнолюдських цінностей: доброту, увагу, чуйність, милосердя, толерантність, совість, чесність, повагу, правдивість, працелюбність, справедливість, гідність, терпимість до людей, повагу і любов до своїх батьків.

На думку відомого дослідника І. Ісаєва, педагогічні цінності – сукупність ідей, принципів, правил, норм, що регламентують педагогічну діяльність і педагогічне спілкування. Вони дають викладачеві змогу задовольнити власні матеріальні, духовні та суспільні потреби, слугують орієнтиром його соціальної та професійної активності, спрямованої на досягнення гуманістичної мети освітньої діяльності [1, с. 5–33].

Усі особистісні якості вчителя мають професійну значущість. Професійно значущі якості вчителя як характеристики інтелектуальної й емоційно-вольової сторін особистості істотно впливають на результат професійно-педагогічної діяльності та визначають індивідуальний стиль педагога. У психолого-педагогічній літературі виділяють такі якості особистості педагога [5, с. 55]:

1. Соціальна активність, готовність і здатність діяльно сприяти вирішенню суспільних проблем у сфері професійно-педагогічної діяльності.

2. Цілеспрямованість: уміння направляти і використовувати всі якості своєї особистості на досягнення поставлених педагогічних завдань.

3. Урівноваженість: здатність контролювати свої вчинки в будь-яких педагогічних ситуаціях.

4. Бажання працювати зі школярами: отримання задоволення від спілкування з дітьми під час навчального виховного процесу.

5. Здатність орієнтуватись в екстремальних ситуаціях: уміння оперативно приймати оптимальні педагогічні рішення і діяти відповідно до них.

6. Чарівність: поєднання духовності, привабливості та смаку.

7. Чесність: щирість у спілкуванні, сумлінність у діяльності.

8. Справедливість: усвідомлення вчителем власної належності до однієї епохи з учнями.

9. Гуманність: прагнення й уміння надавати кваліфіковану педагогічну допомогу учням у їхньому особистісному розвитку.

10. Ерудиція: широкий кругозір у поєднанні з глибинними знаннями в галузі предмета викладання.

11. Педагогічний такт: дотримання загальнолюдських норм спілкування і взаємодії з дітьми з урахуванням їхніх вікових та індивідуально-психологічних особливостей.

12. Толерантність: терплячість у роботі з дітьми.

13. Педагогічний оптимізм: віра в учня та його здібності.

Також виділяють якості особистості педагога, що знижують ефективність педагогічної діяльності. До негативних якостей належать: неурівноваженість, мстивість, зарозумілість, неорганізованість, упередженість. Ці якості об'єднані в групу негативних якостей [10, с. 55].